

Verhaal Wout van den Berg Waddensymposium 2006

Hoe lang is het geleden dat Wouter van Dieren hier zijn visie ten gehore bracht over de toekomst van de Waddenzee. Hij was een van de sprekers die was uitgenodigd tijdens het symposium over de nieuwe PKB-Waddenzee. Zijn vrije exposé kwam uit de losse pols en handelde over 4-weel drives en grote jachthavens. Dit theater vind jij wel leuk zeker, zei Hans Revier, die naast mij zat. Dat was de kennismaking met de Fryske Academie.

De mosselsector heeft de Fryske Academie op een vergelijkbare wijze leren kennen. Ditmaal werd een productie opgevoerd van Wim Meijer onder regie van IMSA. Het stuk ging over het cascade-model van de Waddenzee en de rollen werden gespeeld door prominente Waddendeskundigen. De moraal van het verhaal was: gasboren OK, kokkelvissen nee.

Vorig jaar in april vond op Terschelling het "Skylge Beraad" plaats. Wouter te gast bij Wouter. Waarvan Milieudefensie ooit heeft gezegd: Wouter van Dieren is geliefd en gehaat. Roept de meest radicale dingen én zit met de machtigen der aarde aan tafel. En bij deze Wouter ontstond het verhaal van vanmorgen. Mijn naam is Wout van den Berg, mosselkweker, visserijbestuurder en volgend weekeinde hoop ik de Bere-marathon op Terschelling te lopen, echter niet voordat ik deel heb genomen aan de zaadvissersrij die vanmorgen is gestart.

Dames en heren,
Begin 2005 dreigde de mosselsector verloren te gaan door de juridische gevolgen van de Vogel- en Habitatrichtlijn. Alles was totaal vastgelopen en alleen een onorthodoxe creatieve koerswijziging zou een oplossing kunnen brengen. Begin april kwam de uitnodiging om deel te nemen aan het Skylge Beraad, met een themadag over de mosselcultuur. De hoofdrolspelers rond de Commissie Meijer dachten na over de toekomst van het Wad. Het was een dubbel gevoel om de zaak van de mosselsector te bepleiten voor diegenen, die medeverantwoordelijk zijn voor het saneren van de kokkelsector. Wouter contra Wouter. Maar mijn verhaal over de nieuwe koers, de innovatieagenda en het overleg met de natuurbescherming viel in goede aarde. De discussies waren verhelderend.

Op Terschelling werd de basis gelegd voor het intensieve overleg dat zou volgen met natuurorganisaties en wetenschappers en leidde uiteindelijk tot het Mosselsymposium dat eind juni in de jaarbeurs te Utrecht werd gehouden. 57 deelnemers bogen zich over de problematiek rond de mosselsector en de Vogel- en Habitatrichtlijn. Professor Backes trok daar een kinderlijk eenvoudige conclusie waar iedereen het mee eens was. **Wat U ook met elkaar overeenkomt, het moet passen binnen de marges van de wet.** De natuurbeschermers beloofden ruimte om de winkel open te houden tijdens de verbouwing. Wij beloofden de innovaties en het onderzoek voortvarend ter hand te nemen.

Inmiddels kwam de najaarsvisserij dichterbij. Er moest een Passende Beoordeling worden gemaakt waar alle partijen zich in zouden kunnen vinden. Han Lindeboom werd verzocht dit traject te leiden en wetenschappers als Aad Smaal, Marnix van Stralen, maar ook Bruno Ens en Norbert Dankers brachten hun kennis in. In verschillende bijeenkomsten bouwden de partijen de eerste passende beoordeling voor de mosselzaadvisserij.

Het resultaat was een najaarsvisserij in de Oosterschelde en de Westelijke Waddenzee en een vergunning voor de proefvisserij op het Oostelijke Wad.

Een mooi resultaat, zeker als je bedenkt dat de overheid, vanwege de vermeende onafhankelijkheid, geen enkele bemoeienis wilde met het overleg tussen kwekers en natuurbeschermers. Het ging zelfs zo ver dat het ministerie van LNV problemen zag waar alle betrokken partijen het allang over eens waren. Maar over de overheid straks meer.

Intussen werd duidelijk dat de natuurorganisaties steeds meer problemen kregen met de op komst zijnde voorjaarsvisserij. De discussies kregen steeds meer het emotionele karakter uit de tijd van de strijd tegen de kokkelvisserij. De afspraak om ruimte te zoeken binnen de kaders van de natuurwetgeving gold kennelijk niet meer. Praten had volgens hen geen zin meer en de sector moest alleen verder.

Begin maart namen Hein Sas en Marnix van Stralen het stokje van Han Lindeboom over om de passende beoordeling voor de voorjaarszaadvisserij te schrijven. De minister hield zich aan zijn belofte dat hij alle ruimte zou benutten om ons te helpen. Ondanks de bezwaren van de natuurorganisaties werd de vergunning verleend.

Er volgden twee voorlopige voorzieningen bij de afdeling bestuursrechtspraak bij de Raad van State. In eerste instantie kon de visserij doorgang vinden. Bij de tweede uitspraak werd de visserij stopgezet. Het verschil tussen het geschatte en daadwerkelijk geïnventariseerde op te vissen bestand en de onvoldoende motivering van de overheid was hier de reden van. De passende beoordeling bleef overeind. Ook de Raad van State gaf, zeker gezien de harde jurisprudentie rond het kokkelarrest, maximale ruimte aan de sector.

Zoals gezegd start vandaag de najaarsvisserij. Ook nu is er bezwaar gemaakt, maar heeft men afgezien om een voorlopige voorziening te vragen. Men wacht de lopende bodemprocedures af. Ook aan deze visserij ligt een passende beoordeling van het duo Sas en Stralen ten grondslag, met een positieve audit van professor Wolf. Dit markeert het moment dat ik van Skylge in Ljouwert terecht gekomen ben, in het theater van de Fryske Academie. En Wouter is wederom te gast bij Wouter.

Waar staan we nu en hoe gaat het nu verder. De relatie tussen sector en natuurbeschermers lijkt weer terug bij af. Onoverbrugbare tegenstellingen. Ik vraag me af waarom de natuurbeschermers hun afspraken van Utrecht niet nakomen. Ik vraag me ook af waarom de natuurbeschermers zich niet houden aan hun afspraak met minister Veerman om de mosselsector ruimte te geven in ruil voor het uitkopen van de mechanische kokkelsector.

Is dit ongeduld omdat er binnen één jaar geen resultaten zijn behaald waar wij vijftien jaar de tijd voor hebben gekregen? Verwachten ze een sprint aan het begin van deze marathon? Is dit het ontbreken van mandaat van een achterban, die jarenlang is gevoed door mantra's waar de ruimte voor nuancering ontbreekt? Is dit de vrees dat het verhaal van de mosselman en zijn rol in de natuur nu ook een wetenschappelijke grond krijgt en wel eens waarheid zou kunnen zijn?

De mosselsector heeft de wijze lessen van professor Backes wel ter harte genomen en voert de beloofde innovatieagenda uit en de passende beoordeling wordt telkenmale verbeterd. En als Jan Schuring (VROM) vanochtend het tempo van innoveren te laag vindt wil ik hem meegeven dat het ministerie dat roept om innovatie zeer terughoudend is met het verlenen van de daarvoor benodigde vergunningen.

Onderzoek moet leiden tot het onderbouwen van de discussies over mosselkweek in de Waddenzee. De ratio moet de basis zijn voor dit overleg en niet de emotie. Ik ben dan ook verbaasd door de houding van Stichting Wad, voorheen de Wilde Kokkels, die op geen enkele wijze interesse toont voor het wetenschappelijke programma van Probus. Het is bij uitstek dit programma dat vragen over mosselkweek in de Waddenzee moet beantwoorden.

Stichting Wad maakt liever een emotionele deal met de mosselsector. Zij zeggen: mosselsector, maak nu eens een gebaar door de helft van je visgebied vrijwillig te sluiten. Met zo'n offer laat je pas echt zien dat de natuur van de Waddenzee je aan het hart gaat. Dit getuigt van weinig respect voor de bijdrage van de mosselkweek aan de Waddennatuur, waarvan wetenschappelijk is aangetoond dat die verder gaat dan louter het wegroven van voedsel en vernietigen van leefgemeenschappen.

Terwijl men aan de ene kant niet is geïnteresseerd in het wetenschappelijk onderzoek rond de mosselkweek maakt men wel dankbaar gebruik van wetenschappelijke rapporten om de eigen standpunten bij de Raad van State te ondersteunen. Tijdens de laatste hoorzitting kwam Martijn de Jong met het zogenaamde Wash-rapport op de proppen om aan te tonen dat de zaadvijverij een negatief effect heeft op de mosselzaadval. Nu blijkt dat deze argumenten onderuit zijn gehaald in ondermeer de laatste passende beoordeling geeft hij niet thuis.

Ook Waddenvereniging en Vogelbescherming hebben nauwelijks kennis hebben genomen van de laatste passende beoordeling, laat staan dat ze een inhoudelijk oordeel hebben. De argumenten beperken zich tot de oude one-liners van jaren geleden. Zij lijken nauwelijks meer geïnteresseerd in het vervolg van Skylge en Utrecht. Ik vraag mij oprecht af of deze houding past bij maatschappelijke organisaties die pretenderen dat zij rationeel en betrouwbaar zijn. Het toont weinig respect voor de inspanningen van Marnix van Stralen en Hein Sas en de audit van professor Wolf. Ik zie ook niet in waarom zij wel bij een discussie over gaswinning betrokken willen zijn en niet langer bij de mosselkweek. Zeker omdat Vogelbescherming en de rest kennelijk fundamenteel verschillend over het gas-dossier denken.

De politiek heeft daarentegen nog wel een ruime belangstelling voor het proces waar de mosselsector zich in bevindt. De jurisprudentie die ontstaat rond de NB-wet-vergunningen van de mosselsector laat zien hoe de

nieuwe natuurbeschermingswet daadwerkelijk gaat gelden in het milieurecht. Dit maakt ons in zekere zin een kop van Jut en de vraag is of deze ontwikkeling van de rechtspraak over onze rug moet. Zeker nadat minister Veerman door de betrokken milieuorganisaties is beloofd dat de mosselsector de ruimte zou krijgen nadat de mechanische kokkelsector zou worden uitgekocht. Het feit dat deze organisaties geen boodschap meer aan deze belofte hebben heeft bij een groot aantal politici kwaad bloed gezet. Net als het weglopen van de onderhandelingstafel overigens.

Beste mensen,

Ook deze Wouter is niet vies van uitspraken om knopen door te hakken. Wat de milieubeweging betreft heb ik al het een en ander gezegd. We moeten gewoon weer aan tafel. En dat is zeker niet in de laatste plaats ook in het belang van de natuurbeweging.

Ik heb nog een andere splinter in mijn hiel. En dat is lastig bij het lopen van een marathon. Ik begrijp werkelijk niet waarom de minister keer op keer flink moet ingrijpen als er kennelijk zaken op de ambtelijke werkvloer fout lopen. Ik doel op het eerste concept van het doelendocument. Ondanks dat de Directie Natuur drie maal was gewaarschuwd werden teksten geformuleerd, die haaks stonden op het schelpdiervisserijbeleid van haar eigen Minister. Uiteindelijk heeft de minister op het laatste moment moeten ingrijpen om de mosselsector voor de middellange termijn te redden en daarmee zijn eigen beleid. Het onderzoek naar natuurwaarden in het sublitorale deel van de Waddenzee zal uit moeten wijzen in hoeverre het bestaand gebruik, de mosselzaadvissers, kan worden voortgezet.

Zelfs nadat deze ruimte aan de sector is gegarandeerd is er een onwerkbaar concept-vergunning gemaakt, die totaal voorbijgaat aan de onderliggende passende beoordeling. En als dan na veel heisa binnen de sector en het departement alsnog de juiste vergunning wordt verleend blijven vissers, politiek en ambtelijke top met een kater zitten.

Eerst is er angst om zich ermee te bemoeien, nu is het bemoeienis met angst. En ik vraag mij af waarom. De minister heeft immers de volle verantwoordelijkheid genomen voor ons traject van verduurzaming en de tweede kamer gunt ons eveneens die ruimte. Waarom dan die angsthazerij? Wat gebeurt daar allemaal op dat ministerie?

Geachte aanwezigen,

Ik ben begonnen met een sfeerbeeld rond Wouter van Dieren, die als directeur van IMSA het initiatief heeft genomen voor deze dag. Toch moet hij zijn eigenzinnige rol delen met de vele spelers die met een eigen identiteit het mosselverhaal invullen dat zich afspeelt op het grillige Waddentoneel. Ik gebruik welbewust de associatie van het toneel en het theater. Hier kun je de bittere ernst relativeren. Dit geldt ook voor de Fryske Academie. Ik hoop dat ik met mijn voordracht genoeg aanleiding geef om op deze dag een vervolg te geven aan het verhaal dat vorig jaar op Skylge begon.